

27.3.2025

Kokousmuistio 2/2025

Aika	27.3.2025 klo 9:30–11:30
Paikka	Kesäranta
Läsnä	Orpo Petteri, puheenjohtaja Essayah Sari Grahn-Laasonen Sanni Karhunen Minna Löfgren Maria Marttila Juha Nybondas-Kangas Henrika Palola Antti Pentikäinen Mikael Ranne Lulu Romakkaniemi Juho Satonen Arto Artjoki Risto (at.) Manninen Katri (at.) Rissanen Laura (at.) Siika-aho Liisa (at.) Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti uuden jäsenen, toimitusjohtaja Henrika Nybondas-Kankaan tervetulleeksi talousneuvostoon. Puheenjohtaja totesi päivän aiheena olevan sosiaaliturvauudistus, josta alustavat ministeri Sanni Grahn Laasonen sekä osastopäällikkö Liisa Siika-aho sosiaali- ja terveystoiministeriöstä. Varsinaisen aiheen jälkeen käydään lyhyt keskustelu ajankohtaisista talouteen liittyvistä asioista.

2 Sosiaaliturvauudistus

Liisa Siika-aho kävi alustuksessaan läpi Suomen sosiaaliturvajärjestelmän nykytilaa ja haasteita. Järjestelmä on monimutkainen ja edunsaajien kannalta vaikeaselkoinen. Väestön ikääntyminen asettaa mittavia haasteita järjestelmän rahoitukselliselle kestävyydelle. Ikääntymiseen sekä terveyteen liittyvät menot ovat kasvaneet voimakkaasti. Järjestelmä täytyy sopeuttaa tavalla tai toisella uuteen väestörakenteeseen. Myös digitalisaatio, globalisaatio sekä työmarkkinoiden ja perherakenteiden muutos edellyttävät järjestelmän uudistamista.

Suhteessa muihin Pohjoismaihin Suomi erottuu erityisesti etuuksiin liittyvien palvelujen heikon velvoittavuuden ja tarjonnan suhteen. Suomessa on poikkeuksellisen laaja asumiseen perustuva ja verorahoitteinen perusturva, muissa maissa perusturvaa lähinnä työkyvyttömyys- ja kansaneläkkeinä.

Sanni Grahn-Laasonen esitteli alustuksessaan sosiaaliturvan uudistamiseen liittyviä hallituksen toimenpiteitä. Hallituksen tavoitteena on työhön kannustavampi, sujuvampi ja yksinkertaisempi sosiaaliturvajärjestelmä, joka vahvistaa julkisen talouden vahvistaminen. Keskeisiä kehityskohteita ovat henkilön itsenäisen selviytymisen vahvistaminen, toimeentulotukiriippuvuuden vähentäminen ja toimeentulotuen roolin selkeyttäminen, asumisen tuen kohdentaminen eniten tarvitseville ryhmille sekä yrittäjinä ja palkansaajina samanaikaisesti toimivien sosiaaliturvan parantaminen.

Hallitus on jo toteuttanut merkittävän määrän sosiaaliturvauudistuksia, joilla on ollut positiivinen vaikutus työllisyyteen ja julkisen talouden tasapainoon. Seuraavaksi hallitus toteuttaa perusturvan uudistuksen. Tavoitteena on vaiheittain yhdistää eri perusturvaetuudet yhdeksi yleistueksi, joka sisältää perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi. Ensimmäisen vaiheen yleistuki on työttömän työnhakijan uusi sosiaaliturvaetus, joka korvaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan. Yleistukea koskeva esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2025.

3 Keskustelu sosiaaliturvan uudistamisesta

Alustusten pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Hallituksen uudistukset ovat tärkeitä askeleita sosiaaliturvan aiheuttamien tulo- ja eläkeloukkujen purkamiseksi. Vaiheittainen eteneminen uudistuksessa on järkevä valinta.
- On hyvä, että uudistusta suunniteltaessa nostetaan esiin myös sosiaaliturvan ongelmallisia vaikutuksia ja puhutaan niistä avoimesti.
- Sosiaaliturvasta käytävässä keskustelussa on tärkeää nostaa esiin esimerkkejä todellisista tukitasoista, jotka ovat yleensä riittäviä.
- Yksilön oman vastuun korostaminen on lähtökohtaisesti hyvä asia, mutta toisaalta sosiaaliturvan pitäisi huolehtia myös niistä huono-osaisista, joilla ei ole kykyä ottaa vastuuta omasta toiminnastaan.
- Velvoittavuuden osalta tulisi huomioida myös realiteetit, kuten työllistymisen mahdollisuudet heikossa suhdannetilanteessa.
- Työllistymistä tukevien palveluiden kehittäminen yhdessä sosiaaliturvan uudistamisen kanssa on tärkeää. Ns. Tanskan malli edellyttää kannustavan sosiaaliturvan ohella myös panostamista työllistymisen palveluihin.
- Laajapohjainen parlamentaarinen tuki sosiaaliturvan uudistukselle korostuu, jotta turvataan jatkuvuus ja vältetään poukkoilu.
- Yrittäjinä ja palkansaajina samanaikaisesti toimivien sosiaaliturvan parantaminen on tervetullut uudistus. Sen ohella tulisi tarkastella myös YEL-järjestelmän kannustavuutta ja tehostamista. Sosiaaliturvan ei tulisi ainakaan heikentää yrittäjyyden kannustimia.

- Kuntien ja hyvinvointialueiden kannustimet eivät kaikilta osin tue järkevää ja tehokasta työnjakoa mm. työllisyys- ja terveydenhuollon palveluiden yhteensovittamisessa. Huomioitava myös nuorten toimeentulotuen kustannusvastuuta uudistettaessa. Yhteistyöhön tarvittaisiin koordinoitua.

4 Ajankohtaiset talousasiat

Pääministeri selosti geopoliittisen tilanteen tuoreita käänteitä sekä Euroopan Unionin että Suomen näkökulmasta ja pohti kehityksen mahdollisia vaikutuksia Suomen talouteen. Viimeaikaisiin ja näköpiirissä oleviin kehityssuuntiin sisältyy Suomen talouden näkökulmasta myös merkittäviä mahdollisuuksia. Hallitus ei kuitenkaan voi jäädä odottamaan niiden toteutumista, vaan tulee puoliväliriihessään tekemään tarvittavia päätöksiä sekä julkisen talouden tervehdyttämiseksi että talouskasvun vauhdittamiseksi mm. Murron työryhmän ehdotusten pohjalta.

Pääministerin selostuksen pohjalta käytiin lyhyt keskustelu, jossa sivuttiin mm. puhtaan siirtymän investointeihin ja erityisesti datakeskusten sijoittumiseen sekä osaavan työvoiman saatavuuteen liittyviä näkökohtia.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston seuraava kokous pidetään ke 11.6.2025 klo 10:00–12:00 Kesäranassa. Aihe vahvistetaan myöhemmin. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:20.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri